

## **Громадсько-політична діяльність Юліана Романчука**

*У статті проаналізовано громадсько-політичну діяльність Юліана Романчука, одного з діячів західноукраїнського національного руху другої половини ХІХ – першої треті ХХ ст. Охарактеризовано роль та внесок Ю. Романчука в становлення та розвиток українського парламентаризму.*

**Ключові слова:** *Юліан Романчук, Галицький сейм, австрійський парламент, Східна Галичина, громадсько-політична діяльність.*

Народився в с. Крилос біля Галича, де батько був учителем народної школи, мати походила з священичої родини. Згодом, батько отримав посаду в с. Дуліби біля Стрия, де він закінчив народну школу.

До гімназії ходив у Станіславові та Львові, яку закінчив у 1860 р. З відзнакою закінчив філологічний факультет Львівського університету, після якого у 1863 р. почав працювати учителем німецької гімназії у Львові, а у 1868 р. перейшов до української академічної гімназії, де пропрацював аж до 1900 р., коли перейшов на емеритуру (пенсію). Один із засновників товариства “Просвіта”, а у 1896 – 1906 рр. був його головою, почесний член товариства. Член-засновник Товариства імені Шевченка (1873 р.) та дійсний член НТШ у Львові з 1909 р. У 1902 р. накладом товариства Ю. Романчук видає перше в Галичині популярне зібрання творів Шевченка, а у 1904 р. почав видавати науково-популярне видання класиків української літератури “Руську Писемність”, всього вийшло 25-ть томів (1904 – 1920 рр.).

Редагував газету “Правда” (1873 – 1878 рр.), співзасновник і співробітник газети “Діло” (з 1880 р.), головний редактор. Голова Видавничої спілки “Діло”. Заснував і видавав власним коштом у Львові першу політичну газету для народу “Батьківщина” (1879 – 1887 рр.), її головний редактор.

Входив до “Ставропігійського інституту”, “Руської Ради” (з 1871 р.), “Народної торгівлі”, “Зорі”, “Дністра”.

У 1884 р. скликав перше повітове народне віче в Долині, у 1886 р. – у Косові, Коломиї, Станіславові.

У 1885 р. засновує в Галичині перше українське політичне товариство “Народна Рада”. В 1883 р. стає послом до Галицького сейму і започатковує нову сторінку в українській політиці. З Ю. Романчуком пов’язана так звана “нова ера” (25 листопада 1890 р.) - політична заява виголошена ним в сеймі, як спроба політичного порозуміння-компромісу з польською адміністрацією Галичини, яка була з-ініційована австрійським урядом.

На загальних зборах Народної Ради затверджено укладену Ю. Романчиком програму ( 27 листопада 1892 р.), що передбачала боротьбу за рівні права українців з іншими народами Австро-Угорської імперії.

Один із засновників УНДП, обраний керівником “Тіснішого народного комітету” на першому з’їзді Національно-демократичного об’єднання (стронництва) (26 грудня 1899 р.).

Депутат парламенту у 1891 р., 1907 – 1910 та 1916 – 1917 рр., голова української парламентської репрезентації (клубу) у 1907 – 1910 рр. та 1916 – 1917 рр., віце-спікер Палати Панів австрійського парламенту ( 1910 – 1918 рр.).

В часи ЗУНР, як найстарший член Національної Ради прийняв присягу членів Державного Секретаріату, – першого уряду ЗУНР. До останніх днів життя активно цікавився актуальними політичними справами. Помер у Львові в дев’яносторічному віці, де й був похований на Личаківському кладовищі при величому зібранні свідомого українського громадянства краю.

*Л-ра: Арсенич П. Іван Франко і Прикарпаття. – Ів.- Фр.: Нова зоря, 2006. – С. 289-291; Историчні постаті Галичини XIX-XX ст. - Нью-Йорк-Париж-Сідней-Торонто, 1961. - С. 91-102; Малюта Ольга. “Просвіти” і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. - К.: Вид. центр “Просвіта”, 2008. - С. 638 – 641; Морозюк В. Помяник. - Івано-Франківськ, 2005. – С. 122; Полєк В., Дзвінчук Д., Угорчак Ю. Відомі педагоги*

*Прикарпаття. Біографічний довідник (до 1939 року). - Т.1. – Івано-Франківськ, 1997. – С. 127; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). - Львів, 2002. - С. 257.*